

rimeligviis kunne beregnes til. Det er ogsaa de Wilkaar, hvorunder man dengang søgte at virke til Selveiendoms Fremme paa de publike Godser. Der var vistnok ikke dengang den store Afvigelse, som der nu er, mellem denne Fremgangsmaade og en Afhændelse efter de virkelige Priser i Handel og Wandel, thi, naar vi undersøge, hvad der skeete i 1769, finde vi, at Kronen dengang bortfolgte sit eget Gods ved offentlig Auction, naaget det var bortfæstet, saaledes som fremgaaer af Indledningen til Forordningen af 1769, hvor det udtrykkeligt fremhæves, at nogle af Bønderne paa Auctionerne selv kjøbte deres Steder, men altsaa, idet Kronen, naaget den solgte sit eget Gods ved offentlig Auction, opfordrede de publike Stiftelser og Gierne af Bøndergods til at afhænde deres Bøndergods, i Henhold til de nærværende Indtægter, ligger deri, at der paa den Tid, under de daværende Conjunctioner, ikke var den Forskjel mellem hvad Godset kunde udbringes til ved offentlig Auction, og hvad det kunde udbringes til, naar det blev solgt i Henhold til de Afgifter, som det hidtil havde svaret. Disse Størrelser maae altsaa dengang have staaet hinanden temmelig nær. Nu er det bitterligt for Alle og Enhver, hvormeget Forholdet har forandret sig siden den Tid, og jeg troer derfor, at det ikke kan være skult for Nogen, at, naar man overdrager Godset til Fæsterne, saaledes som det af Udvalgets Fleertal foreslaaes i § 2, er det en meget stor Begunstigelse mod Fæsterne, men jeg troer tillige, at denne Begunstigelse kan forsvares efter den hele Udvikling, dette Forhold har havt (Sah), efter den hele Stilling, Krongodset, jeg kunde næsten sige fra umindelige Tider, har havt. Allerede, naar man seer hen til, hvorledes dette Krongods er blevet til, naar man erindrer, at Meget har været Klostergods, hvorpaa allerede i overordentlig lang Tid Bønderne have været meget vel behandlede, at Meget har været fri Selveiendom, som er kommen ind under Kronens private Eiendomsraadighed, tildeels ved en Forvirring af Begreberne, er det ganske rimeligt, at Kronen altid har behandlet dette Gods paa en særdeles staansom Maade. Derfor see vi ogsaa, at der allerede i Forordningen af

10de August 1695 er bestemt udtalt, at, naar der findes Børn efter Bønderne paa Nyttergodserne, og de dertil være duelige, skulde de være nærmest til at erhverve Gaardene, en Regel, der, som bestemt Lovregel, paa den Tid ikke gjaldt for andet Gods end Krongodset, hvilket man ogsaa seer af Forordn. af 13de Mai 1769, idet det der omtales, at paa private Godser vare Bøndernes Kaar ganske anderledes usikre; de levede i Uvisshed om at erholde deres Fædres Gaarde, derfor var det, man vissede Selveiendom, for at Bønderne og deres Arvinger kunde komme ud af den Usikkerhed, hvori de levede. Der har altsaa fra den allerældste Tid været andre Forhold paa Kronens Gods end paa det private Gods her i Landet, og Kronen har ogsaa været villig til at erkende dette og lade sine Bønder træde ud af dette Forhold, idet den har søgt at stikke dem saaledes, at der ved Udtrædelsen kunde vises dem samme Billighed, som der vises dem, saalænge de stode i dette Forhold. Naar nu tildeels paa Grund af tilfældige Omstændigheder, tildeels paa Grund af det imidlertid forandrede Princip, denne Kæmpelighed ikke er kommen de enkelte Rester af det gamle Krongods til Gode, mener jeg, at det er hjemlet i det hele Forhold, at man skulde dem Afgang til en billig Overgang, forinden man antager en saadan Bestemmelse som den, der findes i § 12. Det er nemlig netop Forbindelsen mellem Paragrapherne 2 og 12, der efter min Mening her bør komme i Betragtning. § 12 siger, at, naar Fæsterne ikke erklære sig for at tage mod Gaardene, blive disse ved offentlig Auction at sælge til Eiendom, dog saaledes, at der bliver indrømmet den sidste Fasters Efterladte den Begunstigelse, at $\frac{1}{8}$ af Kjøbesummen kan blive staaende i Gaarden. Jeg veed meget vel, at der er stillet det Endringsforslag, at § 12 skal gaae ud, men jeg taler om Udvalgets Forslag i dets Heelhed, og denne Forbindelse mellem Paragrapherne 2 og 12 er Grunden til, at jeg mener, man bør holde paa Fleertallets § 2; thi efter min Mening kan man vel forsvare at sige til de nærværende Fæstere: Vilde I købe, skulle I faae overmaade billige Wilkaar, men, vilde I ikke købe, gjør Staten sin fulde Eiendomsret gjældende og gaaer frem efter Bestem-